

בש"פ 2823/19 - אידה גדמילוב, ולנטינה גדמילוב, סבטלנה דיסקו, סוזנה גדמילוב, רגינהיגודייב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 2823/19

לפני: כבוד השופט ג' קרא

העוררות:
1. אידה גדמילוב
2. ולנטינה גדמילוב
3. סבטלנה דיסקו
4. סוזנה גדמילוב
5. רגינהיגודייב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו במ"ת 24112-02-18 מיום 11.4.2019 שניתן על ידי כב' השופט י' טופף

תאריך הישיבה: ט' באייר התשע"ט (14.5.2019)

בשם העוררות: עו"ד לימור רוט חזן
בשם המשיבה: עו"ד דפנה שמול; עו"ד אוראל בן מוחה; עו"ד עידו נולמן

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט י' טופף) במ"ת 24112-02-18 מיום 11.4.2019 (להלן: ההחלטה) בגדרה חולטו ערבויות שהפקידו העוררות, להבטחת

עמוד 1

מילויים של תנאים שחוררוטלועלהנאשם אריאל גדמילוב (להלן: הנאשם).

רקע והליכים קודמים

1. נגד הנאשם ו- 19 נאשמים נוספים (מתוכם עשר חברות בע"מ), הוגש כתב אישום המייחס להם עבירות מס והלבנת הון במסגרת ארגון פשיעה. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של הנאשם, ויתר הנאשמים, עד לתום ההליכים המשפטיים נגדם.
 2. ביום 28.2.2018, ובהסכמת הצדדים, הורה בית המשפט קמא על מעצרו של הנאשם בפיקוח אלקטרוני ובפיקוח, כל העת, של אחת מהבאות: אשתו (עוררת 1), אמו (עוררת 2) וחמותו (עוררת 3); ונקבע כי הנאשם יפקיד סך של 50,000 ש"ח ויחתום על ערבות עצמית בסך של 250,000 ש"ח להבטחת תנאי המעצר. בנוסף לכך, נאסרה יציאתו של הנאשם מהארץ. עוד הורה בית המשפט כי כל אחת מהמפקחות תחתום על ערבות צד ג' בסכום של 150,000 ש"ח כתנאי לשחרורו.
 3. ביום 12.7.2018 התקיים בבית המשפט קמא דיון בבקשה לעיון מחדש בתנאי מעצרו ולאפשר את יציאתו לעבודה שהגיש הנאשם וכן הוצגו לבית המשפט שתי מפקחות נוספות, אחיותיו של הנאשם, העוררת 4 והעוררת 5, אשר נכונן לפקח עליו מספר שעות ביממה לרבות בלילות בביתו. כמו כן הוצג מפקח נוסף, שהסכים להעסיק את הנאשם, ולפקח עליו במהלך שעות עבודתו. בתום הדיון הורה בית המשפט קמא על ביטול האיזוק האלקטרוני, הוסיף את עוררות 4 ו-5 כמפקחות נוספות, בכפוף לחתימתן על ערבות צד ג' בסך של 150,000 ש"ח כל אחת, וכן אישר את יציאתו של הנאשם לעבודה בפיקוח של מעסיקו.
 4. בלילה שבין ה- 31.12.2018 לבין ה- 1.1.2019 נמלט הנאשם מהארץ. ובשל כך, ביום 22.1.2019 הגישה המשיבה בקשה מכוח סעיף 51 לחוקסדרהדיןהפלילי (סמכויותאכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) לחילוט כל הערבויות שניתנו כתנאי לשחרורו של הנאשם.
 5. ביום 11.4.2019, קבע בית המשפט קמא כי עקב הימלטותו של הנאשם מהארץ קיימת סמכות להורות על חילוט הערבויות. בתוך כך קבע בית המשפט כי העוררות לא הפעילו מערך פיקוח אפקטיבי ולא גילו אחריות יתרה לוודא כי הנאשם מפקח כל העת, ועל כן הצליח הנאשם להימלט מהארץ. יתר על כן, אף לאחר שנודע על היעלמותו של הנאשם לא דווח על כך כנדרש, ובאופן מיידי, למשטרת ישראל מצד מי מהפקחים.
 6. בהחלטתו, קבע בית המשפט כי ערבויותיהן של עוררות 1 ו-2 יחולטו במלואן; וערבויותיהן של עוררות 3-5 יחולטו באופן חלקי. ההחלטה התבססה על מידת אחריותן להפרה ועל מצבן הכלכלי, על פי הפירוט הבא:
- ביחס לעוררת 1 קבע בית המשפט קמא כי היא הפנתה עורף לחובותיה, וזאת לא רק משום שהנאשם חמק מביתם מבלי שהבחינה, אלא נוכח מחדליה בביצוע הפעולות הנדרשות כדי לאתרו ובשל פרק הזמן הממושך שחלף עד אשר מצאה לדווח על כך למשטרה. על כן קבע בית המשפט בעניינה כי על אף קשייה הכלכליים, יחולט מלוא סכום

הערבות בסך של 150,000 ש"ח.

ביחס לעוררת 2 קבע בית המשפט כי מערך הפיקוח, שבו היא לקחה חלק דומיננטי, כשל במלאכת הפיקוח על הנאשם, וכך גם בחובת הדיווח על הפרת התנאים מצדו, ולכן יחולט מלוא סכום הערבות בסך של 150,000 ש"ח.

ביחס לעוררת 3 קבע כי יש מקום לחלט אך חלק מסכום הערבות עליה חתמה, תוך איזון בין חלקה המצומצם יחסית בפיקוח על הנאשם לבין הצורך בהרתעה ובגילוי אחריות מצד כל אחד מהמפקחים, והורה על חילוט בסך של 60,000 ש"ח.

ביחס לעוררת 4 קבע בית המשפט כי גם לאחר שנודע לה על היעלמותו של הנאשם, היא גילתה אדישות ולא עשתה כל מאמץ לאתרו ולא מצאה לנכון לדווח על כך לרשויות האכיפה. עוד קבע בית המשפט, כי אף שנסיבות אלו תומכות במסקנה לפיה יש לחלט את כל הערבות, הרי בשל גילה הצעיר, וסכום הכסף שיחולט מן המשפחה כולה, יש לחלט מתוך סכום הערבות עליו חתמה את הסך של 80,000 ש"ח.

ביחס לעוררת 5 קבע בית המשפט כי היא לא לקחה חלק נרחב במלאכת הפיקוח, אך כן עשתה מאמץ לאתר את הנאשם משנודע לה על היעלמותו. בנסיבות אלו והיות שמדובר במי שמטפלת בשלושה ילדים, ונוכח סכום הכסף שמחולט מכלל בני המשפחה, קבע כי יחולט מתוך סכום הערבות עליו חתמה הסך של 60,000 ש"ח.

מכאן הערר שלפניי.

נימוקי הערר ותגובת המשיבה

7. העוררות טוענות כי ההחלטה שגויה ומבקשות לבטלה מאחר שלטענתן לא יוכלו לעמוד בתשלומים, לאור מצבן הכלכלי הקשה. לחילופין מבקשות העוררות כי סכום החילוט ייפרס לתשלומים רבים יותר כדי שתוכלנה לעמוד בהם. העוררת 1 מוסיפה וטוענת כי בית המשפט לא נתן משקל ראוי לכך שהודיעה למשטרה, גם אם באיחור, על כך שהנאשם נעלם; עוררת 2 טוענת כי הנאשם לא היה תחת השגחתה במועד שבו נמלט; ועוררות 3-5 טוענות כי מעבר לכך שהנאשם לא היה תחת השגחתן במועד שבו נמלט, הרי שחלקן במערך הפיקוח היה מצומצם ביותר.

8. במהלך הדיון שהתקיים לפניי, חזרה באת כוח העוררות על טענותיהן של העוררות. עוד טענה באת כוח העוררות כי הנאשם נעצר ברוסיה וכי הוא פנה אל הסנגוריה הציבורית וביקש להסגיר את עצמו. לאחר הדיון הוריתי לבאת כוח העוררות להודיע לבית המשפט מה עלה בעניין חזרתו של הנאשם לארץ. ביום 28.5.2019 התקבלה תגובת באת כוח העוררות לפיה הוגשה בקשה להסגרת הנאשם אך טרם התקבל מענה מהרשויות המקומיות. כיום הוא עצור ברוסיה בשל בקשת הסגרה וצו מעצר בינלאומי שהוצא בעניינו וכן בשל תיק פלילי המתנהל נגדו בשל כניסה לרוסיה בדרכו מזווי.

9. המשיבה טוענת מנגד כי דין הערר להידחות. לגישתה, הימלטות של נאשם מהארץ ואי התייצבותו למשפטו היא

ההפרה החמורה ביותר האפשרית המצדיקה חילוט מלוא סכום הערבות מכלל הערבים. עם זאת, בענייננו, בית המשפט חילט את מלוא סכום הערבות רק מן העוררות אשר נטלו חלק מרכזי במלאכת הפיקוח, הן העוררות 1 ו-2. בעוד ביחס ליתר העוררות, בית המשפט נתן משקל לחלקן המצומצם במערך הפיקוח ולנסיבות נוספות והורה על חילוט סכום חלקי בלבד. לטענת המשיבה, אין מקום להתחשבות נוספת במצבן הכלכלי של העוררות, שכן התחשבות יתירה במצבן הכלכלי עלולה לפגוע בתכלית ההרתעתית העומדת ביסוד חילוט הערבויות, לחתור תחת מוסד השחרור בערבות ולהעביר מסר בעייתי ביותר לנאשמים פוטנציאליים. עוד טענה המשיבה כי אם לא היה ביכולתן הכלכלית של העוררות להתחייב לשלם את הערבות, היה עליהן להימנע מלכתחילה מלחתום על כתבי הערבות.

דיון והכרעה

10. לאחר שעיינתי בערר, ובתגובת המשיבה ושמעתי טענות הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כידין הערר להידחות.

11. בית משפט זה עמד זה מכבר על כך שתכלית מוסד השחרור בערבות היא לאפשר פגיעה קטנה ככל הניתן בחירותו של אדם טרם בירור אשמתו במשפט, ומאידך, להגן על האינטרס הציבורי במיצוי הדין עם נאשמים (ראו: בש"פ 7925/11 לוי' נ' מדינת ישראל (27.6.2012) (להלן: עניין לוי)). למפקחים, המתמנים על ידי בית המשפט, תפקיד מרכזי במימושה של האפשרות לשחרר אדם בתנאי ערבות, והם מתחייבים אישית "להזהיר בכל עת את המפקח מהפרת תנאי המעצר, וככל שהופרו – לדווח מיידית לרשויות, שאם לא כן ימלא המפקח בתפקידו, שלא לדבר על השלכות כספיות (הערבות), ולעיתים אף פליליות, העלולות להיות לכך" (בש"פ 7418/14 ישראל' נ' זריהן, בפסקה יא (6.11.2014)). הערובה הכספית, אם כן, המוטלת על המפקחים כתנאי לשחרור ושלנאשם, נועדה להבטיח כי המפקחים יעמדו בהתחייבות שנטלו על עצמם (ראו: בש"פ 1902/19 אביטן' נ' מדינת ישראל, בפסקה 44 (2.6.2019) (להלן: עניין אביטן)).

12. משנוכח בית המשפט כי משוחרר בערובה הפרת תנאי השחרור, רשאי הוא להורות על חילוט הערבות (סעיף 51(ב) לחוק המעצרים). על התכליות של מנגנון חילוט הערבות עמדה כב' השופטת ד' ברק-ארז:

"בין התכליות הבולטות של חילוט ערבויות של צדדים שלישיים, ולא כל שכן מפקחים, בולטת התכלית ההרתעתית. מן ההיבט של הרתעה אישית, האפשרות של חילוט מדרבנת את הערב לא לזנוח את מחויבויותיו. מן ההיבט של הרתעת הרבים, שמבחינות מסוימות חשובה אף יותר, בהקשר זה, חילוטה של ערבות במקרה של הפרה תורמת להעברת המסר שעניינו חשיבותן של ההתחייבויות שנוטלים על עצמם מי שמסכימים לפקח על נאשמים ונידונים, ובכך לוקחים על עצמם להגן על הציבור מפני מי שחלה לגביהם חזקת מסוכנות. רק כך יפנימו המפקחים את כובד האחראיות הכרוך בתפקידם ואת ההשלכות האישיות הנובעות מהפניית עורף לתפקידם זה. ניתן להוסיף ולומר כי האפשרות של חילוט הערבות תורמת להכוונת התנהגותם של הנאשמים עצמם. יידעו כל נאשם או נידון, המתעתד להפר את תנאי שחרורו, כי במעשיו הוא עתיד לפגוע באנשים קרובים לו אשר הסכימו לערוב לו." (בש"פ 8163/12 אלון' נ' מדינת ישראל, בפסקה 18 (19.11.2012)).

13. במקרים אלו, בהם משוחרר בערובה הפרת תנאי השחרור, על בית המשפט להחליט, על פי שיקול שעתו, האם יש לחלט את הערבות, כולה או חלקה (עניין לוי; עניין אביטן, בפסקה 46; בש"פ 8626/04 צו'סקין' נ' צו'סקין).

מדינת ישראל, בפסקה 5(10.10.2004) (להלן: עניין צ'סקין)). במסגרת זו, בוחן בית המשפט את מהות האישומים נגד הנאשם ואת חומרת ההפרה שבוצעה (עניין צ'סקין, בפסקה 5; בש"פ 6978/09 מטויד נ' מדינת ישראל, בפסקה 12 (2.3.2010); עניין לוי). גם מידת האחריות של המפקחים להפרה נבחנת, אך זו נבחנת כשאלה מסדר שני (עניין לוי). אחריות המפקחים היא קולקטיבית, ועל כך עמד, ובצדק, בית המשפט קמא:

"כל אחד מהמפקחים נטל על עצמו אחריות אישית וקולקטיבית לפקח אחר גמילוב, אלוודאכיה ואמפוקח על ידי מימיתרה ממפקחים האחרים, ושאלה מבצעים את מלאכת הפיקוח כהלכה. בדרך זו מלבד האחריות האישית המוטלת על כל אחד מהמפקחים, נוצרת גם ערבות הדדית בין כלל המפקחים, לוודא כי נווה התקיימות של המעטת הפיקוח והנדרש על המפוקח משך כל שעות היממה, למשך כל התקופה הרלוונטית. לולאכן, כלאימת שמפוקח יפראת תנאי שחרורו, קרוב לוודא שהיה נדרש לכאורה, מצדה תביעה לקיים חקירה, ולאחר מכן להביא להפניית המשפט, כדי להתחקות אחר נסיבות הפרת התנאים ולקבוע מי מבין המפקחים נושא באחריות לאידי וחיוב חסל אותה הפרה. בריכימצב שכזה הינו בעייתי מבחינה פרקטית, צפוי לסבך את הליך החילוט ללא קץ, ועלול לפגוע בלבסוף באפשרות שחרורם בערובה של חשודים/נאשמים בעתיד לבוא" (החלטה, בפסקה 25).

14. בעניינו, במסגרת הפעלת שיקול דעתו של בית המשפט באשר לגובה הסכום שיחולט מתוך הערבות, בחן בית המשפט קמא את מהות האישומים נגד הנאשם ואת חומרת ההפרה שבוצעה, וקבע כי "מדובר בהפרה חמורה ביותר, שכן היא מעקרת את היתכנות לממש את הליך הפלילי כנגד גמילוב. כמוכן, היותו מיוחסות לגדמילוב עבירות חמורות, כמפורט בכתב האישום, הרי שהפגיעה באינטרס הציבורי בשלאימצויה הליך הפלילי היא פגיעה של ממש." (החלטה, בפסקה 28). בכתב הערבות, עליו חתמו העוררות, נקבע כי אחריות העוררות היא "ביחד ולחוד". בבחינת האופן בו קיימו העוררות את תפקידן קבע בית המשפט קמא: "התקבלה הרושם כי מערך הפיקוח והאנושי על גמילוב היה רעוע, לא מתואם ולא הדוק, ונמצא כי התקשורת בין המפקחים לבין גמילוב, ובינם לבין עצמם, הייתה לקויה באופן שנפגע מערך הפיקוח בכללותו" (החלטה, בפסקה 27).

15. דברים אלו מובילים למסקנה כי בעניינו היה מקום לחלט את מלוא סכום הערבות מכל אחת מהעוררות (ראו והשוו: עניין לוי). אולם, וכאמור לעיל, בית המשפט הוסיף ובחן את חלקן של כל אחת מהעוררות במלאכת הפיקוח ומצא כי חלקן של עוררות 3-5 בפיקוח על הנאשם היה קטן יותר. זאת ועוד, בית המשפט התחשב במצב הכלכלי של העוררות והחליט להפחית בשל כך את הסכום שיחולט מעוררות 4 ו-5. לאור אלו, וכאמור לעיל, קבע בית המשפט קמא כי מעוררות 3-5 יחולט רק חלק מסכום הערבות עליו חתמו.

16. לאחר בחינת הדברים מצאתי כי החלטתו של בית המשפט קמא שקולה ומאוזנת וכי אין מקום להתערב בה. אכן, תוצאת החלטתו של בית משפט קמא אינה פשוטה. העוררות, על מצבן הכלכלי המורכב, יידרשו לשלם מכיסן סכום כסף לא מבוטל. אולם, טענות העוררות בדבר מצבן הכלכלי ובדבר חלקן הקונקרטי במלאכת הפיקוח נשקלו וקיבלו משקל ראוי בגדר החלטה. בצדק טענה המשיבה כי התחשבות נוספת בנסיבות אלו, עלולה לפגוע בתכלית ההרתעתית העומדת ביסוד חילוטה הערבות ולחנות תחת מוסד השחרור בערבות.

17. בכל הנוגע לפריסת התשלומים שלהם סכומים שחולטו, העוררות ראיות לפנות למרכז לגביית קנסות בבקשה מתאימה.

18. סוף דבר, הערר נדחה.

ניתנה היום, ז' בסיון התשע"ט (10.6.2019).

ש ו פ ט
